

Národní zájem v high-politics

Dimenze konceptu „národní zájem“

- 1) Národní zájem jako veřejný zájem
- 2) Národní zájem jako to co je pro stát nejlepší
- 3) Národní zájem analytický nástroj
- 4) Národní zájem jako stále zaměření státu

Národní zájem vs. cíle zahraniční politiky – pejorativní obsah pojmu

Nástroje: geopolitika, diplomacie (jako tvorba reality).

Politická reprezentace: model osvícených vs. zprostředkovatelů

Na *politickou reprezentaci* lze nahlížet dvojím způsobem:

Politická reprezentace	Technokratičtí specialisté	Osvícení experti
<i>Jaká je jejich funkce</i>	Artikulovaný zájem jednotlivých subjektů odborně realizují.	Skutečný zájem veřejnosti za ni objeví a svoji koncepci už hotovu ve volbách představí.
<i>Klíčový politický proces</i>	Agregace zájmů – zájmy jsou spojovány až do podoby politického programu.	Objevený zájem je občanům předložen.
<i>Způsob legitimace</i>	Občané ve volbách konstatují, že program jako celek je s jejich zájmy odpovídá.	Ve volbách prodlouží mandát politikovi, který se při hledání společného zájmu osvědčil.
<i>Problém</i>	- Agregace intenzivních zájmů je problematická a agregace obecných zájmů se veřejnost neúčastní; - Politika je realizovaná přes zájmové skupiny mimo demokratické volby a klasický systém politické kontroly.	- Sociální subjekty nejsou považovány za způsobilé identifikovat a definovat co je v jejich zájmu; - To je v rozporu s tradičním chápáním pluralitní demokracie.

Jde o skutečně významnou teoretickou **otázku analýzy demokracie**.

Jenom první pojetí odpovídá tzv. **pluralitní demokracii**.

Naopak druhé pojetí je velice blízké legitimizaci systému v tzv. **monistickém modelu demokracie**. Pojetí tzv. monistické demokracie mimo jiné předpokládá, že lze racionálně zjistit „objektivní zájmy lidu“ – toto racionální zjištění je nadřazeno empirickému zjištění.

Drulák: rozlišuje **atlantisty, kontinentalisty, izolacionisty, internacionalisty**, zahraniční politika ČR nehovoří jedním hlasem. Proč by měla, když vnitrostátní subjekty nemají shodný názor?

Obecnost

Společným rysem cílů zahraniční politiky/národních zájmů je:

- obecnost,
- velká vzdálenost od každodenního života občanů,
- malá vazba na intenzivní zisky či ztráty,
- jde o ideové, hodnotové a teoretické pojmy,
- informovanost obyvatel je nízká, racionalita ignorace vysoká,
- --- politická relevantnost témat je nízká,
- jde o oblast prestižní, romantickou,
- škody jsou malé (?), odměny jsou malé, zájem je malý, informovanost nízká
- --- (?) setrvačnost je vysoká, motivace hledat alternativy nízká... stabilita
- Vs. --- rizika jsou obrovská, experimentovat se nevyplácí + prostředí je stálé.

Příklady formulace NZ

ODS

- **stabilita, prosperita a bezpečnost**, územní celistvost, demokratické uspořádání, politická nezávislost.
- Mezinárodní právní a institucionální prostředí, v němž budou platit **stejná pravidla pro velmoci i malé státy**
- Začlenění do celosvětové obchodní výměny a toku zahraničních investic
- **Malé státy musí předvídat změny, pohotově reagovat, těžit** z jejich průběhu
- Zahraniční politika musí být otevřená změnám a vývoji
- --- **ZP** musí být **realistická, praktická a střízlivá**, měřítkem úspěšnosti je účelnost
- „**vstup ČR do EU byl strategickým cílem z důvodů ekonomických i politických a odpovídal také mínění drtivé většiny našich voličů**“
- **Vyprázdňení národních států** (v důsledku evropské integrace) zcela v rozporu s našimi zájmy – zájmem je uspořádání EU, které zajistí co největší dosažitelnou rovnoprávnost mezi členskými státy
- Realistická politika reflektuje realitu, že se **těžiště procesů v EU** přesune na úroveň bilaterálních vztahů a do zájmových koalic
- Rozhodujícím orgánem v oblasti **společné evropské zahraniční politiky** musí být nadále rada
- Oslabení **transatlantické vazby** je nepřípustné – ohrožuje českou bezpečnost
- Přijetí **Evropské ústavy** je nevýhodné, protože zhoršuje postavení ČR proti stávajícímu stavu
- **Vztahy se sousedy** by měly být partnerské, ale postavené především na vědomí společných zájmů
- Všestranné dobré, přátelské a spojenecké **vztahy s USA** považujeme za „nejvlastnější vyjádření našich národních zájmů“
- **Ekonomická diplomacie**, převáží, musí se aparát přizpůsobit novým podmínkám.

ČSSD

- ***Přistoupení České republiky k Evropské unii bylo v zájmu všech občanů ČR, tak i v národním zájmu ČR jako celku.***
- ***Silná EU znamená silnou ČR, silná ČR přispívá k posílení EU.***

Cílem zahraniční politiky podle sociálních demokratů je, aby **občané České republiky žili a pracovali v míru, měli zajištěny životní jistoty** a mohli plně uplatnit své schopnosti v prosperujícím státě v příznivých mezinárodních podmínkách. Budeme se zasazovat o **mírovou, bezpečnou a sociálně odpovědnou Evropu**, o rozvíjení vzájemně výhodné mezinárodní spolupráce a vytváření bezpečného světa bez krizí a konfliktů.

ČSSD bude prosazovat takovou zahraniční politiku, která dále upevní mezinárodní postavení a bezpečnost České republiky, zajistí **účinné uplatnění českých národních zájmů v mezinárodním společenství** a životní jistoty občanů. Budou k tomu využívat všech nástrojů, které má stát k dispozici, mezi něž patří členství České republiky v mezinárodních organizacích, široká síť dvoustranných vztahů i ekonomická a kulturní diplomacie.

Sociální demokraté budou prosazovat **mnohostranný přístup k řešení mezinárodních problémů**. Významnou roli při řešení naléhavých otázek mezinárodního míru a bezpečnosti nadále bude mít **Organizace spojených národů**. Sociální demokraté budou usilovat o reformu této organizace, aby mohla účinně plnit svou nezastupitelnou roli v mezinárodním společenství. Zaměří se na to, aby Česká republika byla zvolena nestálým členem Rady bezpečnosti OSN v roce 2008.

Velkou důležitost přikládají sociální demokraté **účinnému řešení narůstajícího rozdílu mezi bohatými a chudými zeměmi**. Vyslovují se za oddlužení nejchudších zemí a za rozšíření a zefektivnění rozvojové pomoci. ČSSD se bude též aktivně zasazovat o potírání chudoby v nejméně rozvinutých zemích světa, zejména v Africe.

Česká republika má otevřenou ekonomiku vysoce závislou na zahraničním obchodě. Dovoz a vývoz zboží a služeb se podílí na tvorbě našeho hrubého národního produktu více než sedmdesáti procenty. Česká zahraniční politika musí k této skutečnosti přihlížet a **vytvářet vhodné podmínky pro rozvíjení vzájemně výhodné mezinárodní hospodářské spolupráce**. Ekonomická diplomacie má proto v naší zahraniční politice mimořádné postavení. Sociální demokraté se zasadí o to, aby se její význam v této politice dále zvýšil.

Tyto cíle určují směr a působení ČSSD v mezinárodní oblasti. Jsme toho názoru, že **zahraniční politika není pouze záležitostí diplomatů a politiků. Má i významný občanský rozměr. Z tohoto důvodu podporujeme, aby občané,**

občanská sdružení, obce, města a regiony rozvíjeli mezinárodní kontakty se svými partnery, obohacovali se o nové poznatky a zkušenosti a přispívali tak svým dílem k posilování mezinárodního postavení celé naší země. Stavíme se za rozvíjení přeshraniční spolupráce a další rozvoj Euroregionů.

Čeští sociální demokraté budou dbát o **rozvíjení dvoustranných vztahů s jednotlivými státy**, ...

Sociální demokracie přikládá **velký význam rozvíjení transatlantické dimenze zahraniční politiky**, upevňování strategických partnerských vztahů mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými a Kanadou.

8.2 Evropská unie

Pro další rozvoj naší země má zásadní význam členství v Evropské unii. Členství v EU patří k nejvýznamnějším etapám v novodobé historii českého státu. Je spolehlivým základem a zárukou mírového vývoje, stability, hospodářské prosperity a sociálních jistot občanů České republiky v dnešním složitém světě.

Čeští sociální demokraté **odmítají politiku, která vede k oslabování Evropské unie**. Jsou **proti úzkému chápání Evropské unie jako oblasti volného obchodu**. Rozhodně se **stavějí proti plánům ODS a jejího čestného předsedy Václava Klause na demontáž Evropské unie, což by znamenalo návrat ke konfliktním vztahům**, které panovaly v Evropě před dvěma světovými válkami se všemi **tragickými důsledky pro malé a střední státy a zvláště pro Českou republiku**.

Sociální demokraté se budou zasazovat o to, aby Česká republika:

- **přispívala jako plnoprávný členský stát Evropské unie k dalšímu rozvíjení evropské integrace**. Jsme přesvědčeni, že evropský sjednocovací proces nemá alternativu. Zajišťuje mírovou spolupráci, bezpečnost, hospodářskou prosperitu a regionální i sociální soudržnost v Evropě.
- usilovala o svůj specifický přínos k rozvíjení evropské integrace, např. o posílení stabilizační role Unie v oblasti **Balkánu**, a rozvíjení východního rozměru politiky evropského sousedství;
- věnovala prvořadou pozornost přípravě a **výkonu předsednictví Evropské unie** v prvním pololetí 2009. Spolu s nestálým členstvím v Radě bezpečnosti OSN v letech 2008-2009 to významně přispěje k **posílení mezinárodního postavení a autority České republiky**;
- prosazovala v rámci Evropské unie **zjednodušení evropského právního systému**, přesnější vymezení pravomocí mezi Evropskou unií a členskými státy, vytvoření účinného systému rozhodování rozšířené Unie, posílení role evropského občanství; text Evropské ústavní smlouvy považujeme za jedno z důležitých východisek k celoevropské debatě o naplnění těchto cílů;
- přispívala k **rozvíjení evropského sociálního modelu**;
- usilovala o **zkrácení přechodných období** týkajících se volného pohybu pracovních sil a využila možnosti dojednat s členskými státy Unie volný pohyb pracovních sil na dvoustranném základě;
- **využívala účinně prostředky Evropské unie k ekonomickému rozvoji České republiky** a zvyšování životní úrovně našich občanů, zejména strukturální fondy

k rozvoji jednotlivých regionů a fond soudržnosti k rozvoji dopravní infrastruktury a zlepšení životního prostředí;

- se podílela na prohlubování a rozšiřování společné evropské zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky a přispívala tak k posílení vlivu Evropské unie na řešení naléhavých otázek světové bezpečnosti;
- **využívala členství v Evropské unii k bezpečnému zajištění energetických zdrojů;**
- se podílela na rozvíjení evropského prostoru svobody, bezpečnosti a práva s cílem posílit bezpečnost českých občanů;
- **vstoupila** v příštím volebním období **do Schengenského systému**, což zajistí volný pohyb českých občanů ve většině členských států Evropské unie bez kontrol na hranicích.
- Při uskutečňování těchto cílů budou čeští sociální demokraté úzce spolupracovat především se svými zahraničními partnery z řad Strany evropských sociálních demokratů.

KDU-ČSL - program

Prioritou zahraniční politiky křesťanských demokratů je ochrana míru a stability v Evropě i ve světě. Jen při zachování těchto hodnot lze zajistit důstojný život všem lidem, vytvářet nejlepší podmínky

pro demokratický vývoj, hospodářskou prosperitu a zvyšování životní úrovně obyvatel.

K pilířům zahraniční politiky KDU-ČSL patří zejména:

- podpora dialogu mezi národy, **prevence a řešení konfliktů mírovou cestou, zvládání krizí, kontrola zbrojení a pomoc při obnově a udržování míru, multilaterální diplomacie, upevňování spojenectví s ostatními partnery v Severoatlantickém obranném společenství**
- **aktivní podpora hospodářských zájmů naší země**
- **efektivní a silné zapojení ČR do EU jako ekonomického i politického projektu**
- **podpora rozvoje demokracie a dodržování lidských práv ve světě a prosazování křesťanských hodnot v mezinárodních vztazích**

Podpora dialogu mezi národy, udržování míru a prevence konfliktů

Jsme připraveni i nadále provádět aktivní a vyváženou **zahraniční a bezpečnostní politiku**, založenou

na principech mezinárodního práva, vzájemného respektu, demokracie, při dodržování spojeneckých závazků

a pozitivní spolupráci. Budeme usilovat o to, aby ČR i nadále hrála **významnou roli v multilaterální diplomacii, v OSN a jejích specializovaných agenturách a dalších organizacích.**

ČR je **spolehlivým členem Severoatlantické smlouvy**. Podporujeme transatlantické vazby, a proto budeme prosazovat převzetí výraznější odpovědnosti evropských členů NATO za společnou bezpečnost. **Jsme však zásadně proti takové evropské „emancipaci“ v oblasti evropské obranné a bezpečnostní politiky, jež by vedla k oslabení NATO.**

ČR patří mezi vyspělé země, schopné se svými technickými i finančními prostředky **účastnit rozvojové spolupráce a humanitární pomoci** zemím, které takovou pomoc potřebují. Vzhledem k možnostem ČR je nejvhodnější koncentrovat rozvojovou pomoc těm zemím a regionům, s nimiž máme dlouhodobé kontakty

a zkušenosti. Za jednu z efektivních forem rozvojové pomoci považujeme podporu studia mladých lidí z rozvojových zemí na českých vysokých školách jako perspektivní základnu pro budování pozitivních vztahů ČR se světem. ČR musí být připravena účastnit se mezinárodní pomoci při obnově a udržování míru. Operace zabezpečující mír je třeba vést s výhledem na budoucí rovnocenné partnerství všech zúčastněných.

Rovněž v bilaterálních vztazích považují křesťanští demokraté za potřebné vést neustálý intenzivní dialog

a řešit sporné otázky. Za důležité považujeme **dokončení ratifikace smlouvy mezi ČR a Svatým stolcem**. Dále nám jde také o rozvíjení systému zahraničních prázdninových studijních pobytů pro mladé lidi a uzavření dohod o zrušení vízové povinnosti – především s USA a Kanadou. Budeme rozvíjet intenzivní **spolupráci**

s našimi kraji a zprostředkovávat jim stálý kontakt s vlastí (snadnější účast na volbách.)

Aktivní podpora hospodářských zájmů země, ekonomická diplomacie

Určující vliv na mezinárodní dění má především síla hospodářství jednotlivých zemí, která je kritériem jejich významu v systému mezinárodních vztahů. Hospodářské zájmy zemí stále významněji ovlivňují jejich vzájemné chování.

Proto se česká diplomacie musí do budoucna zejména zaměřit na:

- **aktivní prosazování liberalizace světového obchodu**, odstraňování bariér svobodné výměny zboží a služeb a dodržování ochrany duševního vlastnictví (maximální podpora ekonomických zájmů státu jak v jednotlivých teritoriích, tak v institucích EU, dále WTO, OECD a jiných multilaterálních organizacích)
- **strategii zvyšování konkurenceschopnosti naší hospodářské sféry v zahraničí** (spoluvytváření optimálních podmínek pro uplatnění českých firem na zahraničních trzích)
- činnost agentury **CzechTrade** (Tato agentura, která zastupuje zájmy českých firem v zahraničí

pro jejich uplatnění na trhu, je klíčová. V zemích, kde není pobočka CzechTrade přítomna, musí plnění

tohoto úkolu účinně zajistit zastupitelský úřad.)

- spolupráci s agenturou **CzechInvest** pro efektivnější získávání zahraničních investic v ČR
- posílení účinného marketingu ČR v oblasti kultury, hospodářství, sportu, lázeňství a turismu
- **podporu exportu českých firem v EU** a v jednotlivých teritoriích (koordinace činnosti jednotlivých agentur)

Efektivní zapojení České republiky do Evropské unie

S postupující evropskou integrací vzrůstá vzájemná provázanost evropské a domácí politiky. **Nepovažujeme evropskou politiku za hrozbu naší suverenity a našim zájmům, ale za příležitost k jejich naplnění.** Na rozdíl od těch, kteří EU chápou jako prostředí, v němž převládá soupeření a konfrontace, vnímáme EU jako šanci pracovat na společném díle. Jsme přesvědčeni, že úsilí o spolupráci přináší prospěch všem zúčastněným.

Vstupem do Evropské unie jsme získali větší možnost přímo a účinně ovlivňovat svou budoucnost. Dlouhodobě razíme zásadu, že **ČR má patřit k jádru evropské integrace.**

Velkou výzvou pro nás představuje skutečnost, že ČR bude v první polovině roku **2009 předsedat EU.** Na tento významný úkol se musíme připravit po stránce organizační i obsahové. Do předsednictví musíme vstoupit s jasně vytyčenými prioritami.

Významný prostor pro zlepšení současného stavu spatřujeme v oblasti spolupráce českých ministerstev

ve vztahu k EU. V současné době si jednotlivá ministerstva v některých evropských agendách namísto úzké spolupráce konkurují. Budeme pokračovat v odstraňování nedostatků v procesu převádění evropských směrnic do českého práva.

Naším cílem je zejména:

- **co nejrychlejší snížení rozdílů mezi hospodářskou úrovní ČR a regiony západní Evropy** (Období 2007–2013 pro nás představuje jedinečnou příležitost využít v masivním měřítku pomoci EU.)
- **co nejvyšší možné využití prostředků z fondů EU** (Kvalitně a včas připravíme projekty a zajistíme nezbytné finanční prostředky pro spolufinancování.)
- **odstranění omezení, která dosud brání českým občanům pracovat ve všech státech EU**
- **ucházet se o sídlo nových mezinárodních agentur** na území ČR (S prohlubováním integrace nabývají na důležitosti autonomní specializované agentury, které v dané oblasti integrace přebírají od Evropské komise plánovací a kontrolní pravomoci. V nejbližších letech se očekává zřízení několika nových agentur, a proto budeme usilovat o to, aby některé z nich sídlily na území ČR.) Budeme prosazovat, aby se ČR ucházela o sídlo připravované Evropské rady pro výzkum.
- intenzivní spolupráce, integrace a další rozšiřování EU (Vítáme zahájení rozhovorů mezi EU a Chorvatskem. ČR musí svou proevropskou politikou pomáhat i dalším státům balkánského regionu dotčeným válkou, aby dosáhly plného členství v EU. Máme zájem na **co nejsilnější vazbě Turecka** k Evropské unii, avšak i přes zahájení rozhovorů mezi EU a Tureckem **plné členství Turecka v EU nepodporujeme.** Definuje-li se **EU jako unie hodnot**, je kompatibilita s Tureckem problematická, protože oba celky stojí na odlišných civilizačních základech. Křesťanští demokraté doporučují, aby se o každém dalším přistoupení nového státu k EU rozhodovalo v České republice referendem.)

Kvalita členství v EU se odvíjí mimo jiné od kvality našeho personálního zastoupení v institucích unie. Aby ČR mohla pokračovat v úspěšném obsazování nejvyšších odborných funkcí v EU, je nutné vypracovat **systém přípravy odborníků na problematiku unie.** Budeme-li disponovat kvalitním odborným zázemím, **vzroste** i naše **prestíž** v institucích EU a zvýší se šance na prosazování našich vlastních návrhů a stanovisek.

KDU-ČSL je nedílnou součástí Evropské lidové strany, účastní se formulace jejích cílů a bude se i nadále podílet na jejích aktivitách a spolupráci se všemi dalšími křesťansko-demokratickými stranami v Evropě.